

رمانتيسم ألمانى

-
- سرشناسه: بایزر، فردریک سی، ۱۹۴۹-م.
عنوان و نام پدیدآور: رمانتیسم آلمانی: مفهوم رمانتیسم آلمانی اولیه/ فردریک بایزر؛ ترجمه سید مسعود آذرفام.
مشخصات نشر: تهران: ققنوس، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری: ۳۶۰ ص.
شابک: ۳-۴۸۰-۲۷۸-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
یادداشت: عنوان اصلی: The romantic imperative: the concept of early German romanticism, 2003.
یادداشت: واژه‌نامه.
یادداشت: کتابنامه.
عنوان دیگر: مفهوم رمانتیسم آلمانی اولیه.
موضوع: رمانتیسم - آلمان
موضوع: Romanticism -- Germany
موضوع: فلسفه آلمانی - قرن ۱۸ م.
موضوع: Philosophy, German -- 18th century
موضوع: ادبیات آلمانی - تاریخ و نقد.
موضوع: German literature -- History and criticism
شناسه افزوده: آذرفام، سید مسعود، ۱۳۷۰، مترجم
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۸ ب۸ف/۳۶۳ PT
رده‌بندی دیویی: ۸۳۰/۹۱۲
شماره کتاب‌شناسی ملی: ۵۶۳۳۹۱۳
-

رمانتيسم آلمانى

مفهوم رمانتيسم آلمانى اوليه

فردريك بيزر
ترجمه سيد مسعود آذرفام

این کتاب ترجمه‌ای است از:

The Romantic Imperative

The Concept of Early German Romanticism

Frederick C. Beiser

Harvard University Press, 2003

انتشارات ققنوس

تهران، خیابان انقلاب، خیابان شهدای ژاندارمری،

شماره ۱۱۱، تلفن ۴۰ ۸۶ ۴۰ ۶۶

ویرایش، آماده‌سازی و امور فنی:

تحریریه انتشارات ققنوس

* * *

فردریک بیزر

رمانتیسم آلمانی

مفهوم رمانتیسم آلمانی اولیه

ترجمه سیدمسعود آذرفام

چاپ اول

۱۱۰۰ نسخه

۱۳۹۸

چاپ پارمیدا

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۳ - ۴۸۰ - ۲۷۸ - ۶۰۰ - ۹۷۸

ISBN: 978-600-278-480-3

www.qoqnoos.ir

Printed in Iran

۴۲۰۰۰ تومان

فهرست

۹	یادداشت مترجم
۱۳	پیشگفتار
۲۳	علایم اختصاری
۲۵	مقدمه: رمانتیسم؛ گاه و بی‌گاه
۳۷	۱. معنای «شعر رمانتیک»
۳۷	۱. اهداف و محذورات
۴۱	۲. تفسیر معیار
۴۵	۳. در مسیر رمانتیک
۵۰	۴. مفهوم «شعر»
۵۵	۵. رمانتیک ساختن جهان
۵۸	۶. انگیزه‌های برنامه‌رادی‌کال
۶۷	۲. رمانتیسم آلمانی اولیه: مشخصه
۶۷	۱. وظیفه مشخصه
۷۰	۲. خیر اعلی
۷۴	۳. بیلدونگ رمانتیک
۷۸	۴. واکنش در برابر مدرنیته
۸۲	۵. تفاسیر پست‌مدرن و مارکسیستی

۶. سیاست رمانتیک ۸۵
۷. زیبایی‌شناسی رمانتیک ۹۰
۳. رمانتیسیم اولیه و روشنگری ۱۰۳
۱. رمانتیسیم در برابر روشنگری ۱۰۳
۲. بحران روشنگری ۱۰۶
۳. زمینه زیبایی‌گرایی رمانتیک ۱۰۹
۴. نقادی رادیکال و پیامدهای آن ۱۱۳
۵. راه‌حل دوپهلو ۱۱۷
۴. رمانتیسیم اولیه و سنت افلاطونی ۱۲۷
۱. رمانتیسیم به منزله روشنگری ۱۲۷
۲. باده نو در جام‌های کهنه ۱۲۹
۳. مسائل جدید ۱۳۱
۴. دام‌ها و ایرادات ۱۳۶
۵. میراث افلاطونی ۱۴۲
۵. حاکمیت هنر ۱۵۷
۱. هنر به منزله متافیزیک ۱۵۷
۲. بیان و تقلید ۱۶۰
۳. چالش نقد سوم کانت ۱۶۴
۴. نمونه نقد سوم ۱۶۶
۵. بنیان متافیزیکی زیبایی‌شناسی رمانتیک ۱۷۰
۶. مفهوم بیلدونگ در رمانتیسیم آلمانی اولیه ۱۸۱
۱. زمینه اجتماعی و سیاسی ۱۸۱
۲. تعلیم و تربیت به منزله خیر اعلی ۱۸۵

۳. تعلیم و تربیت زیبایی شناختی ۱۸۸
۴. نقش هنر ۱۹۲
۵. تعلیم و تربیت و آزادی ۱۹۵
۶. بیداری حواس ۱۹۹
۷. قدرت عشق ۲۰۲
۸. پارادوکس نهایی ۲۰۵
۷. فریدریش شلگل: رمانتیک مرموز ۲۰۹
۱. رمز و راز ۲۰۹
۲. تقریر پرسش ۲۱۲
۳. تداوم و گسست در تکامل فکری شلگل ۲۱۴
۴. پرسش از تأثیر بیرونی ۲۲۱
۵. شلگل و فیثسته، ۱۷۹۵-۱۷۹۷ ..... ۲۲۷
۶. معرفت‌شناسی ضد‌مبناگروانه ۲۳۳
۷. نقادی نوین ۲۳۷
۸. آیرونی رمانتیک ۲۴۰
۸. پارادوکس متافیزیک رمانتیک ۲۵۱
۱. طرح وصلتی عجیب و غریب ۲۵۱
۲. نمای عدم توافق ۲۵۴
۳. این‌همانی سوژه-ابژه ۲۵۶
۴. برداشت ارگانیک از طبیعت ۲۵۹
۵. پایه منطقی ارگانیسم‌نگاری ۲۶۱
۶. اسپینوزاگرایی احیاشده ۲۶۵
۷. پیوند مبارک ایدئالیسم و رئالیسم ۲۶۸
۸. بازسازی و احیای معرفت‌شناسی ۲۷۲

- ۲۷۵ ..... ۹. پرسش از آزادی
- ۲۸۳ ..... ۹. کانت و فلاسفه طبیعت
- ۲۸۳ ..... ۱. رجعت به جزم‌گرایی؟
- ۲۸۵ ..... ۲. کلیشه نوکانتی
- ۲۸۸ ..... ۳. استدلال‌های کانت به سود قید تنظیمی
- ۲۹۴ ..... ۴. خط مقدم دفاع
- ۲۹۶ ..... ۵. محدودیت‌های تجربه
- ۳۰۱ ..... ۶. استنتاج استعلایی [امر] ارگانیک
- ۳۰۴ ..... ۷. به نتیجه نهایی رساندن شرح‌ها
- ۳۱۳ ..... ۱۰. دین و سیاست در رمانتیسیم اولیه
- ۳۱۳ ..... ۱. برخی کلیشه‌های مزاحم
- ۳۱۷ ..... ۲. شیک رادیکال در دهه ۱۷۹۰
- ۳۲۲ ..... ۳. فیشته در برابر اسپینوزا
- ۳۲۸ ..... ۴. احیای اسپینوزا
- ۳۳۲ ..... ۵. ارزیابی نهایی
- ۳۳۹ ..... کتاب‌شناسی
- ۳۵۵ ..... واژه‌نامه انگلیسی به فارسی
- ۳۵۷ ..... نمایه

یادداشت مترجم

رمانتیسم آلمانی را می‌توان یکی از مهم‌ترین جنبش‌ها و مکاتب فکری در دوران مدرن دانست. این نحله از رمانتیسم که محل اصلی تکوین آن را پنا دانسته‌اند، با درنوردیدن سرتاسر تاروپود فرهنگ اروپایی، تأثیری تعیین‌کننده و دیرپا در حوزه‌هایی چون فلسفه، ادبیات، زیبایی‌شناسی، اخلاق و سیاست نهاده است. دانشورانی که در باب رمانتیسم آلمانی تحقیق کرده‌اند در سیر بالیدن این جنبش سه مرحله را از هم تمییز داده‌اند: رمانتیسم اولیه (Frühromantik)، رمانتیسم برین (Hochromantik) و رمانتیسم متأخر (Spätromantik).

کتابی که در دست دارید مشتمل بر ده فصل روشنگر است که به بررسی جنبه‌های مختلف مرحله نخست رمانتیسم آلمانی (Frühromantik) پرداخته است و پرتوهای ارزشمندی بر فهم برخی از مهم‌ترین زوایای آن می‌افکند. فردریک بیزر، نویسنده اثر، استاد فلسفه دانشگاه سیراکیوز – که او را به حق یکی از بزرگ‌ترین مورخان فلسفه آلمانی در جهان انگلیسی‌زبان دانسته‌اند – این ده فصل را که در اصل ده مقاله هستند در مناسبت‌های مختلف نگاشته است. مقالات این کتاب که علی‌رغم ربط منطقی بینشان می‌توان آن‌ها را به طور جداگانه نیز مطالعه کرد، با ارجاع مکرر به آثار رمانتیک‌های آلمانی مسائلی را مطرح می‌سازد که گهگاه از منظر پژوهشگران تیزبین رمانتیسم آلمانی نیز مغفول مانده‌اند.

شاید بتوان یگانه اثر قابل‌اعتنا دربارهٔ رمانتیسیم در زبان فارسی را ریشه‌های رمانتیسیم آریا برلین دانست. اما بیزر از تفاسیر پیشین رمانتیسیم آلمانی خرسند نیست و از این شکوه می‌کند که رمانتیسیم تاکنون عمدتاً موضوع پژوهش منتقدان ادبی بوده و به سویه‌های متافیزیکی، معرفت‌شناختی و اخلاقی آن وقع چندانی نهاده نشده است. در نتیجه کتاب حاضر را می‌توان یکی از اصیل‌ترین تفاسیر رمانتیسیم دانست که نویسندهٔ آن با دقت و باریک‌بینی‌ای کم‌نظیر و نیز وسعت دانشش دربارهٔ متون اصلی رمانتیک‌ها بر آن بوده است تا با نقد سنت‌های تفسیری بدیل، تفسیر بدیع خویش را عرضه کند. هدف اصلی من نیز آشنایی هرچه بیشتر مخاطب فارسی‌زبان با رویکردهای بدیل در تفسیر این جنبش و به تبع آن ژرفا بخشیدن دانش دربارهٔ غرب به مثابهٔ یک کل بوده است. در روند ترجمهٔ اثر با مواردی رو به رو بوده‌ام که در میان گذاشتن آن‌ها را با خوانندهٔ محترم مفید می‌دانم:

— عنوان اصلی کتاب با اشاره‌ای تلویحی به نقل‌قولی از فریدریش شلگل *The Romantc Imperative* یا «امر رمانتیک» است، اما به دلیل آن‌که عنوان رهن فکر خوانندهٔ فارسی‌زبان نشود مناسب دیدم آن را به صورت رمانتیسیم آلمانی با عنوان فرعی مفهوم رمانتیسیم آلمانی اولیه بیاورم.

— در متن اصلی عناوین همهٔ آثار رمانتیک‌ها و نیز برخی فقرات به زبان آلمانی آمده‌اند، اما به جهت یکدستی متن و سهولت کار خوانندهٔ فارسی‌زبان همهٔ آن‌ها به فارسی برگردانده شده‌اند.

— در ترجمهٔ نقل‌قول‌ها از آثار رمانتیک، برای رفع ابهام و ارائهٔ ترجمه‌ای دقیق‌تر سعی کرده‌ام متون اصلی و دیگر ترجمه‌های انگلیسی از این متون را نیز پیش چشم داشته باشم.

— همهٔ پانوشته‌ها از مترجم است و افزوده‌های مؤلف در متن با اعداد داخل پرانتز ( ) مشخص شده و توضیح آن‌ها در پایان هر فصل در بخش «یادداشت‌ها» آمده است.

— در سرتاسر متن اصلی، اصطلاحات و عبارات غیرانگلیسی بار اول با املائی اصلی به همراه ترجمهٔ فارسی آن در گروه آمده، و پس از آن تا پایان کتاب به ذکر ترجمهٔ فارسی اکتفا شده است.

— برای آگاهی خواننده از معادل‌های به کار گرفته شده یک «واژه‌نامه انگلیسی به فارسی» نیز به پایان کتاب ضمیمه شده است.

در روند ترجمه این اثر، تحریریه انتشارات ققنوس، به‌خصوص آقای مهدی محمدی اصل که مقابله و ویرایش کل متن را بر عهده داشتند، با نکات و پیشنهادهای ارزشمندشان در ارائه ترجمه‌ای منقح‌تر و پیراسته‌تر یاری‌رسان بودند. از این رو از ایشان و مدیریت فرهیخته انتشارات ققنوس کمال سپاس و امتنان را دارم.

سید مسعود آذرفام
مردادماه ۹۷

پیشگفتار

مقالات حاضر کوششی در جهت تعریف و توضیح جنبه‌هایی از رمانتیسم آلمانی اولیه است، دوره‌ای مشهور به Frühromantik [رمانتیسم اولیه آلمانی] که میان سال‌های ۱۷۹۷ تا ۱۸۰۲ شکوفا شد. این مقالات اساساً مقدماتی و اهتمامی به منظور راهنمایی خواننده انگلیسی‌زبان در سرزمینی ناشناخته‌اند. به طور خاص، هدف من معرفی فلسفه در پس رمانتیسم آلمانی اولیه – معرفت‌شناسی، متافیزیک، اخلاق‌شناسی و سیاست آن – و نمایاندن ربط این فلسفه به ادبیات، نقادان و زیبایی‌شناسی^۱ این دوره است. در حالی که ادبیات، نقادان و زیبایی‌شناسی رمانتیسم اولیه^۲ همواره علایق و توجهات را به خود جلب کرده، نمی‌توان همین سخن را درباره متافیزیک، معرفت‌شناسی و اخلاق‌شناسی این دوره صادق دانست؛ حال آن‌که فهم سه وادی نخست (ادبیات، نقادان و زیبایی‌شناسی) در گرو فهم وادی‌های پسین (متافیزیک، معرفت‌شناسی و اخلاق‌شناسی) است.

از آن روی که هدف من طرح یک مقدمه است، چهار مقاله نخست بر آن خواهند بود تا اهداف و ایدئال‌های ممیز رمانتیسم اولیه را شناسایی کنند. کوشش‌ها در جهت مشخص کردن «ذات» جنبش – آنچه آلمانی‌ها آن را Wesensbestimmung یا

---

1. aesthetics   2. Frühromantik

Begriffsbestimmung der Romantik می‌نامند - زمانی، به‌خصوص در سنت پژوهشی آلمان، بسیار متداول بوده‌اند. اما به جهت رشد اصالت تسمیه تاریخی، چنین مطالعاتی امروزه بسیار نامرسوم به حساب می‌آیند. با این حال، هدف من در این مقالات، مشخص کردن «مفهوم» یا «ذات» رمانتیسم اولیه، و تا حدودی رمانتیسم به نحو عام نیست، چنان‌که گویی این واژگان به گونه‌ای صورت نوعی یا الگوی فکری لایزال تحت یا در پس پدیده‌ها اشاره دارند. یگانه رسالت من یافتن برخی اهداف و خصصت‌های مشترک میان گروه خاصی از اندیشمندان در زمان و مکانی خاص بوده است. حتی شکاک‌ترین باورمند به اصالت تسمیه نمی‌تواند چنین تعمیم‌های تجربی‌ای را کنار بگذارد. ما نیازمند پیمایش جنگل هستیم، صرف‌نظر از آن‌که درختان منفرد آن چه میزان منحصر به فرد هستند.

محور انتقادی اصلی این مقالات معطوف به تفاسیر پست‌مدرن از رمانتیسم اولیه، به‌خصوص آثار پل دو مان،^۱ مانفرد فرانک،^۲ آیزایا برلین،^۳ ارنست بلر،^۴ فیلیپ لاکو لابارت^۵ و ژان لوک نانسی^۶ است. با آن‌که من از این دانشوران بسیار آموخته‌ام، معتقدم تفسیر آنان از رمانتیسم اولیه یکجانبه و زمان‌پیشانه است. چنین تفسیری آن دوران را اساساً به مثابه سبقتی بر پست‌مدرنیسم می‌فهمد و دغدغه‌های معاصر را بدان تحمیل می‌کند. با این همه، و به‌رغم همه قرابت‌های رمانتیسم اولیه با پست‌مدرنیسم، این دوره به عنوان پدیده تاریخی منحصر به فردی باقی مانده، و هنوز تا حد زیادی بخشی از قرن هجدهم است. بنابراین شماری از مقالات کتاب حاضر (فصول ۲ تا ۵) بر آن‌اند که توازن تفاسیر پست‌مدرن را اصلاح کنند و بُعد عقل‌باورانه رمانتیسم اولیه را بدان بازگردانند.

مسئله عمده در فهم رمانتیسم اولیه رابطه دوپهلوی پیچیده آن با روشنگری آلمانی یا Aufklärung است. گرچه این مسئله به عنوان مسئله‌ای صرفاً تاریخ‌نگارانه رخ می‌نماید، در تعیین هویت رمانتیسم اولیه حیاتی است. مسئله زیربنایی در پس تفاسیر پست‌مدرن در واقع این است که این تفاسیر، گاه

---

1. Paul de Man   2. Manfred Frank   3. Isaiah Berlin   4. Ernst Behler
5. Phillipe Lacoue-Labarthe   6. Jean-Luc Nancy

ناخواسته، حول تفسیر قدیمی از رمانتیسم اولیه به مثابه واکنشی در برابر Aufklärung می‌گردند. به این دلایل، چند مقاله نیز به این مسئله اختصاص یافته است (فصول ۳ تا ۵).

برخی از مقالات، به خصوص مقاله نخست و دوم، در واکنش به رویکرد ادبی همچنان مسلط بر رمانتیسم اولیه نگاشته شده است، که آن را همچون جنبشی اساساً ادبی، انتقادی و زیبایی‌شناختی می‌نگرد. دیرزمانی است که این رویکرد قضیه را چنان توصیف می‌کند که گویی ابعاد فرهنگی و فلسفی این جنبش که نقش اصلی را ایفا کرده‌اند ذیل بُعد ادبی می‌گنجند. حال آن‌که ادبیات رمانتیک فقط بخشی از جنبش فکری و فرهنگی وسیع‌تری بوده است، و این جنبش فقط در پرتو رمانتیک، به خصوص معرفت‌شناسی، متافیزیک، اخلاق‌شناسی و سیاست آن قابل فهم است. اگر رمانتیک‌ها جایگاه والایی به زیبایی‌شناسی داده، و آن را به منزله راهنمایی برای [نیل به] حقیقت بر فلسفه برتری بخشیده‌اند، همه صرفاً به دلایل معرفت‌شناختی و متافیزیکی بوده است. صداهای نیرومندی علیه ضیق رویکرد ادبی اعتراض کرده‌اند – همچون رودولف هایم^۱، والتر بنیامین^۲، اوسکار والتسل^۳ و پاول کلوکهن^۴ – اما اعتراضات آنان به‌ندرت رویه غالب را متأثر ساخته است. نباید پنداشت که دوران مدرسی‌گری^۵ ادبی به پایان رسیده است. اخیراً یکی از سرشناس‌ترین دانشوران رمانتیسم اولیه، ارنست بلر، بر رویکرد ادبی مجدداً تأکید کرده است و دانشوران همچنان می‌کوشند ذات رمانتیسم را با تحلیل کاربرد و ریشه‌های این عبارت (یعنی romantische Poesie) دریابند (بنگرید به فصل ۱). بدتر از همه این‌که، دانشوران پست‌مدرن دست به تعمیمات گسترده‌ای درباره رمانتیسم اولیه زده‌اند، آن هم با مشخصه‌های سبک ادبی آن (بنگرید به فصل ۲).

رویکرد خود من به رمانتیسم اولیه در وهله نخست تأکید بر تقدم ارزش‌های اخلاقی و سیاسی آن، و نقش مسلط آن‌ها در زیبایی‌شناسی و دین آن است. بنابراین برخی از مقالات پیش‌رو (فصول ۲، ۳ و ۶) در برابر دیدگاه همچنان

---

1. Rudolf Haym   2. Walter Benjamin   3. Oskar Walzel
4. Paul Kluckhohn   5. scholasticism

رایج، مبنی بر این‌که رمانتیسم اولیه اساساً غیرسیاسی بود، نگاشته شده است. در تأکید بر بُعد سیاسی زیبایی‌شناسی رمانتیک، بر آن نیستیم ادعا کنیم که رمانتیک‌ها آشکارا در کنش سیاسی دخیل بوده‌اند، گرچه مدعی آن نیز نیستیم که سیاست آنان برآمده از عقب‌نشینی به حوزه اخلاقی و زیبایی‌شناختی بوده، که بر حوزه سیاسی حاکمیت داشته است. هیچ‌یک از این دیدگاه‌ها تکینگی موقعیت سیاسی رمانتیک‌ها در دهه ۱۷۹۰ را در نمی‌یابند، آن زمان که دیدگاه‌های سیاسی علنی تر بودند، اما کنش سیاسی سازمان‌یافته از پایین هنوز ممنوع بود. اولویت امر اخلاقیاتی و سیاسی در رمانتیسم اولیه بدین معناست که رمانتیک‌ها زیبایی‌شناسی و دین را تابع اهداف اخلاقیاتی و سیاسی قرار می‌دادند. آنان خیر اعلی^۱ را نه به عنوان تأمل زیبایی‌شناختی، که به منزله خودتحقق‌بخشی انسان، یعنی پروراندن انسانیت، تعریف می‌کردند. رمانتیک‌ها، به سان افلاطون و ارسطو، مدعی بودند که این ایدئال تنها درون جامعه و دولت قابل تحقق است. این ارزش‌های اخلاقیاتی و سیاسی نقشی تعیین‌کننده در دستور کار رمانتیک ایفا می‌کردند: این ارزش‌ها هدف غایی در پس زیبایی‌شناسی، فلسفه تاریخ و Naturphilosophie [فلسفه طبیعت] این جنبش هستند.

روش من اساساً هرمنوتیکی و تاریخی است، رویکردی که خود رمانتیک‌ها از آن حمایت و آن را اتخاذ می‌کردند. این بدین معناست که کوشیده‌ام رمانتیک‌ها را از درون، و بر اساس اهداف و زمینه تاریخی خود آن‌ها تفسیر کنم. تا حد امکان، بر آن بوده‌ام که واژگان بیگانه را در پرانتز قرار دهم و رمانتیک‌ها را در تفرّد تاریخی شان بازسازی کنم. نه بدین دلیل که از نظر من رمانتیک‌ها به عنوان پدیده‌ای تاریخی ربطی به دوران معاصر ندارند – دقیقاً برعکس آن مد نظرم است – بلکه بدین دلیل که طرق بسیاری به منظور نگریستن به ربط آنان به علایق معاصر وجود دارد، طرق بسیاری برای علایق بسیار گمان نمی‌کنم رسالت مورخ فلسفه این باشد که در باب این ربط پیش‌داوری کند، آن هم با تحمیل چشم‌انداز معاصر به گذشته. ربط رمانتیک‌ها نباید به متون آنان نسبت

---

1. highest good

داده شود، بلکه، پس از عمل بازسازی تاریخی، باید از آن منتج شود. رسالت بنیادین من نیز در این جا بازسازی تاریخی بوده است.

رویکرد من در قبال رمانتیسم اولیه عمدتاً ملهم از کتاب درخشان رودولف هایم، مکتب رمانتیک^۱، بوده است و من اثر خود را ادامه پروژۀ اصلی هایم می دانم. این هایم بود که برای نخستین بار به ضرورت تحقیق دقیق و مفصل در باب ریشه های رمانتیسم اولیه تأکید کرد، و همو بود که برای نخستین بار بر تعلیق پیش داوری های سیاسی و فرهنگی پای فشرد، و رمانتیسم را به موضوع مطالعه تاریخی بدل ساخت. کوشش های پیشین هاینه^۲، هنتنر^۳ و گروینوس^۴ در مقایسه با کار هایم خام دستانه بودند و با پیش داوری های سیاسی ای که هایم در پی چیرگی بر آن ها بود خدشه دار شده اند. هایم با دریافتن تمام و کمال اهمیت بنیادین فلسفه نزد رمانتیسم اولیه، رویکردی کل گرایانه اتخاذ کرد که حق مطلب را در قبال سرشت چندرشته ای این جنبش کاملاً ادا کرد. در حالی که او هرگز از رویکرد انتقادی به رمانتیک ها دست نکشید، انتقاداتش پس از بازسازی همدلانه مواد [تاریخی] بوده است. قطع به یقین، بخش اعظم کار هایم اکنون منسوخ شده است؛ برخی از تفاسیر او ساده انگارانه اند؛ و او هرگز بی طرفی ای را که خواهانش بود محقق نساخته است. با این همه، دغدغه او برای بی طرفی، ژرفای تاریخی، بازسازی همدلانه، و کل گرایبی به همان میزان که در سال ۱۸۷۰ معتبر بوده اند هنوز معتبرند. از جهات بنیادین هایم چنان معیاری گذارده است که آثار معاصر هنوز با آن فاصله دارند.

برخی از کارهایم درباره رمانتیسم اولیه پیش از این منتشر شده اند، به خصوص در مقاله «رمانتیسم»^۵ که آن را برای دایرة المعارف فلسفه راتلج نوشته ام؛ در فصول ۹ تا ۱۱ کتاب روشنگری، انقلاب و رمانتیسم،^۶ که به بحث در باب نظریه سیاسی

1. *Die romantische Schule* (Berlin: Gaertner, 1870) 2. Heinrich Heine

3. Hermann Theodor Hettner 4. Georg Gottfried Gervinus

5. "Romanticism" in *Routledge Encyclopedia of Philosophy*, Vol. 8, 348-352.

6. *Enlightenment, Revolution, and Romanticism* (Cambridge: Harvard University Press, 1992).

رمانتیک می‌پردازد؛ در مقدمه نوشته‌های سیاسی اولیه رمانتیک‌های آلمانی،^۱ و سرانجام در چهار فصل از ایدئالیسم آلمانی^۲ (بخش سه، فصل‌های ۱ تا ۴)، که متافیزیک و معرفت‌شناسی رمانتیک را برمی‌رسد. برخی از مقالات کتاب حاضر بر اساس آثار پیشین من سامان یافته‌اند، و نسخه‌هایی اصلاح‌شده و تکمیل‌شده از آن آثارند، و مقالات دیگر نیز به مباحث جدیدتری می‌پردازند. ده مقاله این کتاب به مناسبت‌های مختلف در ده سال گذشته نگاشته شده‌اند. اما بیشتر آن‌ها برای نخستین بار در این کتاب و تعداد اندکی پیش‌تر منتشر شده‌اند، اما تقریباً همه آن‌ها به جهت انتشار در این کتاب عمیقاً بازبینی شده‌اند. فصل نخست در فوریه ۲۰۰۰ برای درسگفتاری در کالج استکهلم جنوبی در استکهلم سوئد، به مناسبت شروع برنامه درسی ادبیات تطبیقی در آن دانشگاه نگاشته شد. نسخه اولیه فصل دوم برای درسگفتاری در بخش تاریخ علم مرکز فیشباین^۳ دانشگاه شیکاگو نوشته شد. و نسخه بازنگری‌شده آن به آلمانی با عنوان «Die deutsche Frühromantik»^۴ منتشر شد. این نسخه از آن پس به دقت بازبینی شد و آنچه در این کتاب آمده تقریباً جدید است. فصل سوم، که اکنون تا حد زیادی بازبینی شده، ادای سهمی به روشنگری چیست؟^۵ جیمز اشمیت است. فصل چهارم در آوریل ۱۹۹۹ برای کنفرانس شلایرماخر در دانشگاه درو^۶ نوشته شد، و پیش‌تر منتشر نشده است. مقاله پنجم در این مجلد جدید است؛ این مقاله در نشریه تاریخ ایده‌ها^۷ پذیرفته شد ولی هرگز به چاپ نرسید. مقاله ششم در اصل در تقریرات فلاسفه دربارهٔ تعلیم و تربیت^۸ ویراسته

-
1. *The Early Political Writings of the German Romantics* (Cambridge: Cambridge University Press, 1996).
  2. *German Idealism* (Cambridge: Harvard University Press, 2002).
  3. Fishbein Center for the History of Science
  4. "Die deutsche Frühromantik," in *Philosophie, Kunst, Wissenschaft. Gedenkschrift Heinrich Kutzner* (Würzburg: Königshausen and Neumann, 2001), pp. 38-52.
  5. James Schmidt, *What Is Enlightenment?* (Berkeley: University of California Press, 1996), pp. 317-329.
  6. Drew
  7. *Journal of the History of Ideas*
  8. *Philosophers on Education* (London: Routledge, 1998), pp. 284-289.

آملی رورتی^۱ منتشر و برای چاپ حاضر بازبینی شد. مقاله هفتم برای نخستین بار منتشر می‌شود، اگرچه نسخه‌های اولیه بخش‌های ۵ تا ۸ را پیش‌تر در ایدئالیسم آلمانی منتشر کرده‌ام؛ این فصل کوششی است در جهت بازاندیشی درباره بحث تکامل فلسفی شلگل، از کتاب قبلی‌ام روشنگری، انقلاب و رمانتیسم.^۲ مقاله هشتم در اصل برای مجلدی با عنوان رمانتیسم فلسفی^۳ به ویراستاری نیکولاس کامپریدیس^۴ نوشته شد، که از سوی انتشارات راتلیج در شرف انتشار است. نسخه‌های اولیه فصل ۹ در چند جا در قالب درسگفتار ارائه شده‌اند: مه ۱۹۹۹ در دانشگاه شفیلد، سپتامبر ۱۹۹۹ در دانشگاه آریزونا، فوریه ۲۰۰۰ در دانشگاه استکهلم، نوامبر ۲۰۰۰ در بخش علم و تکنولوژی مؤسسه دینبر و در ژوئیه ۲۰۰۱ در کنفرانس NEH^۵ درباره «رمانتیسم اولیه آلمانی». این مقاله به عنوان بخشی از مجموعه دینبر درباره تاریخ و فلسفه علم، بخشی با عنوان مطالعات مؤسسه دینبر درباره تاریخ علم و تکنولوژی،^۶ منتشر خواهد شد. فصل ۱۰ در اکتبر ۲۰۰۱ برای مجموعه‌ای از درسگفتارها درباره فلسفه دین در دانشگاه بوستون نوشته شد و تاکنون در جایی چاپ نشده است.

از آن رو که مقالات به طور جداگانه نوشته شده‌اند، در برخی جاها شاهد همپوشانی و بنابراین تکرار هستیم. و از آن‌جا که فرض بر این است که بسیاری از خوانندگان مقالات را مستقل از هم خواهند خواند، دست به حذف قسمت‌های تکراری نزنده‌ام. برای خواندگانی که بر آن‌اند مقالات را به ترتیب بخوانند نیز تنها طلب صبر و شکیبایی می‌کنم.

مطالعات من در باب رمانتیسم اولیه به دوران دانشجویی‌ام در آکسفورد بازمی‌گردد، زمانی که برای نخستین بار تحت تأثیر شلینگ^۷ و نووالیس^۸ قرار گرفتم، با این‌که نمی‌دانستم این متفکران بخشی از جنبش فکری وسیع‌تری با

1. Amélie Rorty 2. *Enlightenment, Revolution, and Romanticism*, 245-263.

3. *Philosophical Romanticism* 4. Nikolas Kompridis

5. the National Endowment for the Humanities

6. *Dibner Institute Studies in the History of Science and Technology*

7. Friedrich Wilhelm Joseph Schelling 8. Novalis

عنوان رمانتیسیم اولیه‌اند. مطالعه رمانتیسیم اولیه برای فیلسوفان در آن دوران در آکسفورد امری عجیب بود و من در این راه تنها بودم. آکسفورد در آن زمان سنگر مدرسی‌گری بود، چنان‌که امروز نیز است؛ و به رمانتیسیم اولیه اگر واقعی نهاده می‌شود، تنها از آن روست که نفی مدرسی‌گری تلقی می‌شود. در ملاقاتی به یاد ماندنی، آیزایا برلین مرا به خاطر تلاش‌هایم تشویق کرد؛ آرزویم این بود که فرصت بیشتری می‌داشتم تا از مصاحبت با او بیشتر بهره می‌بردم.

در طول سالیان مطالعاتم درباره رمانتیسیم اولیه از آثار افراد بسیاری منتفع شده‌ام، که در این جا می‌توانم به عدّه‌قلیلی از آنان اشاره کنم. در این دوران از کارل امریکس،^۱ مایکل چائولی،^۲ مانفرد فرانک،^۳ پُل فرانکس،^۳ مایکل فریدمن،^۴ چارلز لویس،^۵ مایکل مورگان،^۶ بیل راش،^۷ رابرت ریچاردز^۸ و سیمون شیفر^۹ بسیار آموخته‌ام. همچنین از شرکت‌کنندگان در جلسات مؤسسه دینیر در نوامبر ۲۰۰۰، و جلسات مؤسسه NEH در فورت کالینز کُلرادو در تابستان ۲۰۰۱ سپاسگزارم؛ روحیه خوب و هوش وافر آنان مشوق من در ایضاح بسیاری از دیدگاه‌هایم درباره رمانتیسیم اولیه شده است. و دست‌آخر از حیث ترتیب و نه اهمیت، به‌خصوص قدردان مایکل چائولی، ایان بلفور^{۱۰} و خواننده ناشناسی هستم که از نظرات آن‌ها در نسخه نهایی متن بهره برده‌ام. امیدوارم حق مطلب را در قبال پیشنهادها و نقادی‌های بسیارِ آنان ادا کرده باشم.

1. Karl Ameriks   2. Michel Chaouli   3. Paul Franks

4. Micheal Friedman   5. Charles Lewis   6. Michael Morgan

7. Bill Rasch   8. Robert Richards   9. Simon Shaffer   10. Ian Balfour

Der romantische Imperativ fordert die Mischung aller Dichtarten.
All Natur und Wissenschaft soll Kunst werden _ Kunst soll Natur
werden und Wissenschaft.

Imperativ: die Poesie soll sittlich und die Sittlichkeit soll poetisch
sein.

امر رمانتیک خواهان تلفیق کل گونه‌های شعری است. کل طبیعت و علم
باید به هنر و هنر باید به طبیعت و علم بدل گردد.

امر: شعر باید اخلاقیاتی و اخلاقیات باید شعری باشد.

— از دفترچه یادداشت‌های فریدریش شلگل، ۱۷۹۷-۱۷۹۸

علايم اختصاری

- AA Kant, Immanuel. *Gesammelte Schriften*, Akademie Ausgabe, ed. Wilhelm Dilthey et al. Berlin: de Gruyter, 1902-
تمام ارجاعات به نقد عقل محض (KfV) به ویراست‌های نخست و دوم هستند که به ترتیب با «A» و «B» مشخص شده‌اند.
- EPW *Early Political Writings of the German Romantics*, ed. and trans. Frederick C. Beiser. Cambridge: Cambridge University Press, 1992.
- HKA Hardenberg, Friedrich von. *Novalis Schriften, Kritische Ausgabe*, ed. Richard Samuel, Hans Joachim Mähl, and Gerhard Schulz. Stuttgart: Kohlhammer, 1960-1988.
- GSA Hölderlin, Friedrich. *Sämtliche Werke, Grosse Stuttgarter Ausgabe*, ed. Friedrich Beissner. Stuttgart: Kohlhammer, 1961.
- GW Hegel, Georg Wilhelm Friedrich. *Gesammelte Werke*, ed. Nordrhein-Westfälischen Akademie der Wissenschaften. Humberg: Meiner, 1989-.
- KA Schlegel, Friedrich. *Kritische Friedrich Schlegel Ausgabe*, ed. Ernst Behler, Jean Jacques Anstett, and Hans Eichner. Munich: Schöningh, 1958-.
- KGA Schleiermacher, Friedrich Daniel. *Kritische Gesamtausgabe*, ed. Günter Meckenstock, et al. Berlin: de Gruyter, 1984-.
- NA Schiller, Friedrich. *Werke, Nationalausgabe*, ed. L. Blumenthal and Benno von Wiese. Weimar: Böhlau Nachfolger, 1943-1967.
- SKA Schelling, Friedrich Wilhelm Joseph. *Schelling Historische-Kritische Ausgabe*, eds. H. M. Baumgartner, W. G. Jacobs, H. Krings, and H. Zeltner. Stuttgart-Bad Cannstatt: Fromann, 1976-.

مقدمه

رمانتیسم؛ گاه و بی‌گاه

پس از بیش از یک قرن بی‌توجهی در جهان انگلیسی‌زبان، اکنون نشانه‌هایی از علاقه‌ای رو به رشد به فلسفه رمانتیسم اولیه آلمانی به چشم می‌خورد.^(۱) از سال ۱۹۹۰ تاکنون کتاب‌های متعددی به زبان انگلیسی درباره جنبه‌هایی از رمانتیسم اولیه منتشر شده است؛^(۲) آثار فرانسوی و آلمانی در باب این موضوع ترجمه شده است؛^(۳) ترجمه آثار رمانتیک به چاپ رسیده است؛^(۴) و دست‌آخر از حیث ترتیب و نه اهمیت، در سال ۲۰۰۱ یکی از دوره‌های تابستانی NEH به جنبه‌های فلسفی رمانتیسم اولیه اختصاص یافته است.^(۵) به‌آهستگی ولی با اطمینان، اجماعی در حال شکل‌گیری است بر سر این‌که رمانتیسم اولیه آلمانی نه تنها جنبشی ادبی، که جنبشی فلسفی نیز بوده است. دلایل بی‌توجهی به فلسفه رمانتیک اولیه متعدد است. دلایل سیاسی نیرومندی وجود دارد. از زمان جنگ جهانی دوم، رمانتیسم را هم لیبرال‌ها و هم مارکسیست‌ها به یک اندازه به منزله ایدئولوژی فاشیسم بدنام کرده‌اند، دست‌کم از این جهت که بسیاری از نازی‌ها به روی آن به عنوان ایدئولوژی حزبی آغوش گشودند. دلایل آکادمیک نیز وجود داشته است. از آن رو که رمانتیسم اغلب در قالب جنبشی ادبی و انتقادی دریافت شده، بیشتر منتقدان ادبی و مورخان بدان اقبال نشان داده‌اند. دلایل فلسفی هم به‌ویژه دخیل بوده‌اند. رشد فلسفه تحلیلی در

جهان انگلیسی‌زبان به شکاکیت و عدم‌تساهل در قبال طرق بدیل فلسفه‌ورزی انجامیده است. و سرانجام دلایل دانشورانه دخیل بوده است. برخی از مهم‌ترین دستنوشته‌ها در خصوص فلسفه رمانتیک تنها از جنگ جهانی دوم به بعد به چاپ رسیده‌اند. قطعاتی از نووالیس، هولدرلین^۱ و فریدریش شلگل^۲ در ویراست‌های انتقادی تنها در دهه ۱۹۶۰ منتشر شده‌اند. در حالی که برخی از این مطالب پیش‌تر در دسترس بوده‌اند، ویراست‌های معتبر و انتقادی از آن‌ها وجود نداشت. دلایل بی‌توجهی به فلسفه رمانتیک اولیه آلمانی هرچه بوده باشد، از سرگیری علاقه بدان بسیار به تعویق افتاده است. این احیا تا حدی به دلیل به رسمیت شناخته شدن روزافزون – اگرچه گاهی با اکراه – اهمیت تاریخی رمانتیسیم اولیه است. اهمیت تاریخی این جنبش به چند عامل بستگی دارد. نخست این‌که رمانتیسیم اولیه از جنبه‌های مهم میراث دکارتی می‌گسلد: برداشت مکانیکی آن از طبیعت، ثنویت^۳ آن میان ذهن و بدن، باور میناگروانه^۴ آن به اصول اولیه معین و باور آن به سوپژکتیویته^۵ خودروشنگر^۶. دوم این‌که رمانتیک‌های جوان همچنین برخی از مفروضات بنیادین در پس عقل‌باوری^۷ روشنگری را به پرسش گرفتند: [مفروضاتی از قبیل] امکان عقل غیرتاریخی، امکان معیارهای کلاسیک نقادی و اصول اولیه بدیهی. سوم این‌که رمانتیک‌های اولیه تقریباً در همه زمینه‌های فلسفه مبدع بوده‌اند. در متافیزیک، آنان برداشت ارگانیک از طبیعت را در برابر پارادایم مکانیکی روشنگری پروراندند. در اخلاق‌شناسی، بر اهمیت عشق و تفرد^۸، در برابر فرمالیسم^۹ اخلاق‌شناسی کانت و فیخته تأکید ورزیدند. در زیبایی‌شناسی، معیارها و ارزش‌های کلاسیسیسم را نشانه رفتند و به جای آن روش‌های جدید نقادی را بسط دادند که معطوف به زمینه و تفرد متن بود. و در آخر در سیاست، رمانتیک‌ها فردگرایی در پس نظریه قرارداد مدرن را زیر سؤال بردند و به احیای سنت جماعت‌گرایانه^{۱۰} کلاسیک افلاطون و ارسطو پرداختند. در واقع رمانتیک‌ها بودند که برای نخستین بار

---

1. Friedrich Hölderlin   2. Karl Wilhelm Friedrich Schlegel   3. dualism
 4. foundationalist   5. subjectivity   6. self-illuminating   7. rationalism
 8. individuality   9. formalism   10. communitarian

برخی از مشکلات بنیادین جامعه مدنی مدرن همچون بی‌هنجاری،^۱ اتمیسم^۲ و بیگانگی^۳ را دریافتند و به آن‌ها پرداختند.

فارغ از اهمیت تاریخی فلسفه رمانتیک، بسیاری از اهداف و مسائل آن حتی امروز نیز حیاتی‌اند. همچون اغلب فلاسفه معاصر، رمانتیک‌های جوان نیز به دنبال معرفت‌شناسی‌ای^۴ بودند که در عین ارج نهادن به نقادی به دام شکاکیت نیفتند، معرفت‌شناسی‌ای که با به رسمیت شناختن ناکامی‌های مبنای‌گروی،^۵ به نسبی‌گرایی تن ندهد. همچنین اهداف آن‌ها در فلسفه ذهن هیچ‌یک از مناسبت‌های خود را از دست نداده‌اند: رمانتیک‌ها در پی طبیعت‌گرایی‌ای^۶ بودند که نه قسمی ماده‌باوری^۷ تقلیل‌گرایانه، بلکه طریقی وسطی میان افراط و تفریط ثنویت‌باوری و ماشین‌انگاری^۸ باشد. مسئله عمده در فلسفه سیاسی آنان هنوز هم موضوعی کانونی است: سازگاری میان مطالبات اجتماع^۹ و مطالبات آزادی فردی چگونه ممکن است؟ در نهایت، اهداف آنان در زیبایی‌شناسی هنوز هم مطلوب‌اند – چگونه می‌توان از افراط و تفریط کلاسیک‌گرایی خودکامه و سوپژکتیویسم^{۱۰} آثارشیک اجتناب کرد؟ اگر این اهداف و مسائل آشنا به نظر می‌رسند، تا حد زیادی به دلیل آن است که ما وارثان ماترک رمانتیک هستیم.

همه آنچه گفته شد دلایلی کافی برای مطالعه دقیق فلسفه رمانتیک آلمانی اولیه هستند، اما صرف این دلایل موجب نوزایی رمانتیک نبوده‌اند. منشأ عمده آن شاید آگاهی فزاینده از قرابت‌های رمانتیسم اولیه با پست‌مدرنیسم باشد. بسیاری بر این باورند که رمانتیک‌های اولیه پست‌مدرن‌هایی پیش از زمانه خود^{۱۱} بوده‌اند. رمانتیک‌ها نیز، به سان پست‌مدرنیست‌ها، به امکان مبنای‌گروی، امکان معیارهای کلی نقادی، نظام‌های کامل و سوژه‌های^{۱۲} خودروشنگر شکاک بودند. سده‌ها پیش از فوکو،^{۱۳} آنان رسولان آزادی جنسی، منتقد کلیشه‌های جنسی و

---

1. anomie 2. atomism 3. alienation 4. epistemology

5. foundationalism 6. naturalism 7. materialism 8. mechanism

9. community 10. subjectivism 11. avant la lettre 12. subjects

13. Michel Foucault

مدافعان آزادی شخصی بودند. آن‌ها همچنین پیش‌قراولان بسط هرمنوتیک^۱ و بنیان‌گذاران نقاد ادبی تاریخ‌گرایانه^۲ بودند. بسیاری از دانشوران دارند این نکته را تصدیق می‌کنند که ضد‌مبناگروی،^۳ تاریخ‌گرایی و هرمنوتیک نه در قرن بیستم – نزد متفکرانی چون هایدگر، ویتگنشتاین، گادامر و دیویی – که در پایان قرن هجدهم و در واکنش رمانتیک‌های اولیه به روشنگری ریشه دارد.

اما علی‌رغم ارتباط رمانتیسیم اولیه با عصر حاضر باید محتاط باشیم تا در دام زمان‌پریشی^۴ نیفتیم. باید بکوشیم تا این دوران را در تفرّد تاریخی آن دریابیم. چراکه اگرچه رمانتیک‌های اولیه از جهاتی معاصران ما هستند، از جهات دیگر به عصر دیگری تعلق دارند. در واقع آنان کماکان فرزندان قرن هجدهم و *Kinder der Aufklärung* [بنای روشنگری] هستند. از جهاتی مهم آنان با پست‌مدرنیسم فاصله بسیار داشتند. نخست این‌که رمانتیک‌ها در افلاطون‌گرایی‌شان،^۵ یعنی باورشان به عقل کلی واحد، صور نوعی،^۶ ایده‌ها، یا صوری که خود را در طبیعت و تاریخ متجلی می‌سازند، با پست‌مدرن‌ها تفاوت دارند. این ادعا که رمانتیک‌های جوان بر این نکته تأکید داشته‌اند که حقیقت و ارزش اموری هستند که هر فرد باید خود درباره آن‌ها تصمیم بگیرد، با تأثیر عظیم افلاطون‌گرایی بر هولدرلین، شلینگ، شلایرماخر،^۷ فریدریش شلگل و نووالیس منافات دارد.^(۶) با همه اهمیت‌هایی که رمانتیک‌ها به تفرّد می‌دادند، هرگز از این باور دست نکشیدند که قوانین اخلاقی و طبیعی بنیادینی وجود دارند که علی‌الاصول بر همه اطلاق می‌شوند.^(۷) دوم این‌که رمانتیک‌ها در تقلا و شوقشان برای رسیدن به وحدت^۸ و جامعیت،^۹ یعنی خواست آنان مبنی بر چیرگی بر تقسیم‌بندی‌های بنیادین زندگی مدرن، از پست‌مدرنیسم فاصله می‌گیرند. با این‌که رمانتیک‌ها تفاوت را به رسمیت می‌شناختند و در واقع از آن تجلیل می‌کردند، معتقد بودند باید تفاوت را درون کل‌های موسع تر دولت، جامعه و طبیعت مجدداً ادغام کرد. دست‌کم می‌توان استدلال کرد که پست‌مدرنیسم با این ادعا آغاز می‌شود که این

1. hermeneutics 2. historicist 3. antifoundationalism 4. anachronism
5. Platonism 6. archetypes 7. Friedrich Schleiermacher 8. unity
9. wholeness

تقسیم‌بندی‌ها واقعیتی تحقق‌یافته^۱ هستند و تقلا در جهت چیرگی بر آن‌ها بیهوده است. سوم این‌که رمانتیک‌ها مذهبی و در واقع حتی عرفانی باقی ماندند. در حالی که دین آنان واجد بنیانی همه‌خدانگارانه^۲ بود تا خدا باورانه دینی^۳ یا غیردینی^۴ هرگز از برخی جنبه‌های مهم نگرش دینی به جهان دست نکشیدند. در واقع هدف خودآگاه شلگل، نووالیس، شلینگ و شلاپرماخر احیای این نگرش بود، هدفی که از فراخوان آنان برای یک اسطوره‌شناسی^۵ دینی جدید و کتاب مقدس برای عالم مدرن مشهود است. اما آیا در پست‌مدرنیسم جایی برای امر مطلق وجود دارد؟

علی‌رغم همهٔ این ناهمخوانی‌ها میان رمانتیسم اولیه و پست‌مدرنیسم، روند مسلط در تفاسیر اخیر فلسفهٔ رمانتیسم اولیه پست‌مدرنیستی بوده است. عمدتاً آثار پل دومان، آزاده سیهان،^۶ آلیس کوزنیر،^۷ فیلیپ لاکو لابارت، ژان لوک نانسی، مانفرد فرانک^(۸) و آیزایا برلین را در نظر داریم که رمانتیک‌ها را به‌سان پست‌مدرن‌هایی پیش‌از‌زمانه می‌نگرند.^(۹) حتی ضرورت دارد با قیودی ارنست بلر، پیشکشوت دانشوری در زمینهٔ رمانتیسم اولیه، را به این فهرست بیفزاییم.^(۱۰) هرچند این دانشوران اغلب با یکدیگر به مخالفت پرداخته‌اند و مواضعشان همواره مصرح نبوده است، از دو حیث در کنار هم قرار می‌گیرند: در فهم رمانتیسم اولیه به عنوان [جنبشی] ضد عقل‌باورانه، و تأکید بر قرابت آن با دغدغه‌های پست‌مدرن. عنصری مهم از حقیقت در این تفاسیر حضور دارد چرا که، از جهات عمده‌ای، رمانتیک‌های اولیه در برابر میراث روشنگری واکنش نشان دادند. با این حال، باید گفت پست‌مدرنیست‌ها نظر خویش را تا آن‌جا پیش برده‌اند که به یکجانبگی و زمان‌پریشی انجامیده است. چرا که از جنبهٔ مهم دیگری، رمانتیک‌های اولیه میراث روشنگری را تداوم بخشیدند و در واقع آن را رادیکال کردند. آنان هرگز باورهای خویش را مبنی بر ضرورت و ارزش خویش‌اندازی،^۸ نقادی و نظام‌مندی^۹ کنار نهادند. رمانتیک‌ها همچنان به مطلوبیت بیلدونگ^{۱۰}، امکان پیشرفت، کمال‌پذیری نژاد بشر، و حتی ایجاد

---

1. fait accompli   2. pantheistic   3. theistic   4. deistic   5. mythology
6. Azade Seyhan   7. Alice Kuzniar   8. self-restraint   9. systematicity
10. Bildung

پادشاهی خداوند بر زمین باور داشتند. با این‌که آنان چنان خام نبودند که به امکان دستیابی به این آرمان‌ها باورمند باشند، معتقد بودند که با تقلایی مداوم می‌توان بدان‌ها تقرب جست.

نیاز به یافتن راهی میانه بین افراط و تفریط تفاسیر عقل‌باورانه و عقل‌ناباورانه از این گفته مشهور فریدریش شلگل مصرح است که فلسفه هم باید و هم نمی‌تواند واجد نظام باشد.^(۱۱) آبرونی^۱ رمانتیک با کوشش در جهت اتخاذ موضعی بی‌طرفانه در قبال این دوراهی می‌آغازد، با تقلایی مداوم برای نیل به یک نظام، همراه با آگاهی خودنقادانه از این‌که چنین نظامی قابل دستیابی نیست. پست‌مدرنیست‌ها بر چرایی گمان رمانتیک‌ها به عدم امکان نظام تأکید می‌ورزند؛ اما خواست مداوم رمانتیک‌ها به تقلا در جهت نیل به نظام را دست‌کم می‌گیرند.^(۱۲) در واقع این خواست بود که فریدریش شلگل، شلایر‌ماخر، شلینگ و نووالیس را به ساخت نظامی برای خویشتن واداشت.^(۱۳) بدون شک، کوشش‌های آنان تنها طرح‌های ساده یا مسوده‌هایی (Entwürfe) بودند که با این درک نگاه‌شده شدند که امکان ندارد شرحی تمام‌عیار از نظام مزبور باشند؛ اما این کوشش‌ها هنوز به درستی نشان می‌دهند که رمانتیک‌ها در اصل همواره به نوشتن قطعات ملتزم نبوده‌اند.^(۱۴)

در نظر اول فهم چگونگی همخوانی شکاکیت رمانتیک‌ها در باب بنیان‌های معین، نظام‌های کامل و معیارهای خطاناپذیر نقادی با افلاطون‌گرایی و عقل‌باوری آنان دشوار است. ولی این دشواری تنها محدودیت افق تاریخی خود ما را نشان می‌دهد. این دشواری مولود میراث عقل‌باوری اوایل دوران مدرن، به‌خصوص فلسفه‌های دکارت، لایبنیتس، مالبرانش و اسپینوزاست، که عقل‌باوری آنان در نظام‌ها و اصول اولیه رخ می‌نماید. با این حال، در سنت افلاطونی نیز، گهگاه شکاکیت با عقل‌باوری همخوانی داشته است. با این‌که بسیاری از افلاطون‌گرایان معتقد بودند که جهان در اصل قابل فهم است، گمان نمی‌کردند خردهای انسانی متناهی^۲ قادر باشند صور لایزال^۳ را، مگر از پس شیشه‌ای تیره و تار، فراچنگ آورند. آن‌ها، همچون سقراط، هم باور داشتند که قلمرو

1. irony   2. finite   3. eternal